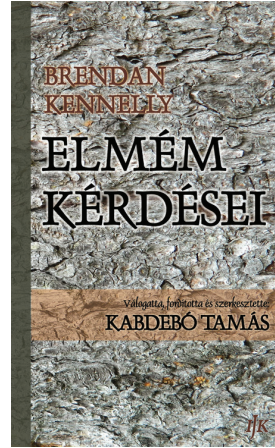

Panoráma az élet nagy kérdéseire

Nagyvonalú ajándékot kaptunk 2013 karácsonyára Kabdebó Tamástól: az egyik legnagyobb és legsokoldalúbb, nem „csak” élő író költő, Brendan Kennelly költeményeiből egy válogatást nyújtott át nekünk a magyar irodalom és kultúra nagykövete. A versfordítás egyik alaptétele, hogy új minőség születik az „átköltés” közben; gondoljunk csak a Nyugat kiemelkedő nemzedékének (Kosztolányi Dezsőnek, Tóth Árpádnak, Szabó Lőrincnek és a többieknek) szinte utolérhetetlen teljesítményére. Kabdebó Tamásnak eddigi versfordításaival is köztük van a helye, s műfordítói oeuvre-jének egyik legmagasabb csúcsa a jelen karcsú kötet.

Brendan Kennelly költészete olyan, mint egy nehezen megmászható hegycsúcs. Meg kell küzdeni a meghódításához, de aki képes erre, annak fenséges panoráma nyílik az élet nagy kérdéseire, a születéstől kezdve a halálig, s közötté a mindennapi és az egyáltalán nem mindennapi történésekre. A csúcs felé vezető út tele van dilemmákkal és kétértelműséggel, sőt egyes esetekben nemcsak kettős, hanem többes értelmű jelenségekkel, útmutatókkal találkozunk. Pedig olyan egyszerűnek tűnik minden az elején: a „Kenyér” (68–69. oldal) a legtriviálisabb ennivaló. Ám a „kenyér” talán az egyetlen olyan élelem, amely a történelem kezdetétől velünk van, egvidős az emberrel, az emberiség történetével. Ám a „kenyér” át is változik: a nyugati kultúrkör két évezredes hagyományának egyik középponti transzcendenciájaként civilizáció- és értékmegtartó erővé vált. A „kenyércsoda” azonban nem csupán Jézus Krisztushoz köthető; a kenyeret hagyományosan asszonyok sütik, és a nő, mint az élet forrása, ugyancsak metafizikus értelmet is nyert az évszázadok alatt. A „Kenyér” mellett az emberi létet az „Ige” is végigkíséri: a „Könyv” (70–71. oldal) nem csupán a külső világ, hanem (legalábbis a görög

filozófia óta középponti gondolatként) önmagunk megismerésének letéteményese is: „Ha hiszed, hogy birtokolsz / igazán magadban akkor vagy.” (71. oldal) Ám Brendan Kennelly nem hiszi, hogy a materiális világ megismerése már tudást jelentene: „én már tudom azt, / hogy tudásértékű az / ami túl van a tudáson.” (A „tudáson túl”, 38–39. oldal). „Aki” mindent tud, az az örök rejtély, az „örök jelenvaló”: a Halál. A költő itt talán a görög aforizmával játszott: „Amikor én vagyok, nincs Halál, amikor Halál van, nem vagyok én.” Sőt, a „tudás”, az önmagáért való tudás (nevezhetjük akár pozitívizmusnak) talán nem is az igazi érték: „Kettőnk közt titkok repkednek / a levegőben, a tudásnál / többet érnek ...” („Túl közel”, 36–37. oldal) Az „emberi” ott kezdődik, ahol az „istenivel” érintkezik: a felfoghatatlan és szavakba nem, talán csak zenébe önthető metafizikus szinten, ahol az „Ember” Isten teremtménye.

A kötet címadó költeménye „eljátszik” a gondolattal, hogy milyen lehetett Jézus mint „hétköznapi” ember, nem mint „kiválasztott”. Ha pedig Jézus „hétköznapi” emberként mégis „kiválasztott” volt, akkor adódik a kérdés minden ember számára: „Senki vagyok, mivé lehetek?” („Szellemsereg”, 16–17. oldal) Kennelly azonban az ír népi hagyományok koboldjaként az angolszász irodalmakban közkedvelt stílusteréssel (anticlimax) már vissza is rántja az embert a küldetéses hangulatból, amikor a következő versben sóvárogva szól a létezésről magáért a létezésért: „Egyszer se kelljen semminek / Ilyennek vagy olyannak lennie ...” („Bizonyosság”, 17. oldal) Ez a szabadság olyan foka, ahol az embernek nem kell megfelelnie semmilyen elvárásnak, ahol önmaga lehet és befelé figyelhet – hogy így a külvilágot is jobban megértse.

Az aforisztikus tömörségű és sokféle értelmezésre lehetőséget adó költemények Brendan Kennellyt az egyik legnépszerűbb élő költővé avatják. Költészetének átültetése egy más nyelvi szerkezetbe és kulturális közegbe az eredeti versek alkotásával szinte egyenrangú szellemi-intellektuális teljesítmény. Kabdebó Tamás alkotói és kultúra-közvetítői pályájának újabb csúcsát hódította meg Brendan Kennelly verseiből készített válogatásával – a mi gyönyörűségünkre is.